Przedpłata wraz z przesyłką pocztową wynosi 12 koron rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Hetmańskiej l. 12.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 10. i 25. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 14. Dnia 25. lipca 1900. XXVII. rocznik.

Nakładem Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Tadeusz Romanowicz.

Treść: W sprawie adresowania pism do Związku. — Kooperacya rękodzielników. — Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc czerwiec 1900. — Rozmaitości. — Ruch stowarzyszeń. — Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za r. 1899. — Ogłoszenie.

Biuro Związku stowarzyszeń zarobk. i gosp. uprasza usilnie Zarządy związkowych stowarzyszeń i innych interesentów, ażeby pism do Wydziału Związku nie adresowano osobiście pod nazwiskiem którego z funkcyonaryuszy Związku — lecz tylko „Wydział Związku stow. zarobk. i gospod. — ulica Hetmańska 12“ — inaczej bowiem zdarza się, że list nie zastaje adresata we Lwowie i sprawa doznaje zwłoki.

KOOPERACYA RĘKODZIELNIKÓW.

Jednym z jaskrawych dowodów naszej ekonomicznej nieporadności jest jednostronność ruchu kooperacyjnego w Galicyi. W kierunku kredytowym rozwinął on się bardzo silnie — a nawet można tu pewną hipertrofię, jako objaw ujemny zaznaczyć. Obok towarzystw zaliczkowych, wywołanych rzeczywistą potrzebą i w niej mających swą racyę bytu — powstaje mnóstwo innych, które albo partykularyzmowi istnienie swe zawdzięczają, bo tylko dlatego zostały założone, że jakaś grupa, czy koterya, nie chce przystąpić do już istniejącego towarzystwa i uznać jego organizacyi, więc zakłada konkurencyjną instytucyę dla siebie — albo, co gorsza, powstają tylko z chęci wysokiej fruktyfikacyi kapitału. W pierwszym wypadku zachodzi niepotrzebna a szkodliwa konkurencya i marnowanie sił, których nie mamy w kraju zbyt wiele — w drugim wypadku nowa instytucya służy interesom grupy drobnych kapitalistów, ogrzanych gorącą chęcią wymijania pod flagą stowarzyszenia ustawy o... lichwie.

Wobec tej hipertrofii, tego już nietylko użycia, ale i nadużycia formy stowarzyszeń udziałowych dla celów kredytowych — zupełnie marny jest w naszym kraju wynik ruchu kooperacyjnego w kierunku produkcyjnym i handlowym. A to nietylko w tem znaczeniu, że niesłychanie mało spółek tego rodzaju u nas powstaje — ale i w tem, że wyniki ich działalności są z małymi wyjątkami nader słabe, a śmiertelność tych spółek bardzo wielka, w stosunku do ilości założonych znacznie wyższa, niż spółek kredytowych.

Zupełnie zaś formy udziałowej nie wyzyskuje dla swoich celów ekonomicznych ta warstwa ludności, która najbardziej mogłaby z tej formy korzystać — nasi drobni przemysłowcy i rzemieślnicy.

Jeżeli zasadą kooperacyi jest, przez skupienie drobnych sił i połączenie ich solidarną — ograniczoną czy nieograniczoną — odpowiedzialnością, stworzyć poważną siłę zbiorową, zdolną do podjęcia zadań, którym słaba jednostka w odosobnieniu podołać nie może -- toż oczywiście mniej zamożna część naszej klasy średniej największy miałaby interes w tem, ażeby tej formy spółki dla swoich celów ekonomicznych użyć. Rzemieślnik narażony na haniebną lichwę przy zakupnie surowego materyału — nie mogący sobie założyć magazynu paradnego w ruchliwej części miasta ze zbytkową wystawą, ulegający zatem w konkurencyi z obcym wyrobem, który z poza szyb wielkich magazynów kupieckich nęci i wabi publiczność — nie mogący podjąć się większej roboty, bo nie ma dostatecznego na to kapitału obrotowego, a kredyt jest w naszym kraju uprawiany we wszelkich gałęziach tylko nie jako kredyt prawdziwie przemysłowy; nie mogący korzystać z ma-

szyny roboczej i motoru, bo ani kapitału na ich zakupno nie posiada, ani dostatecznego lokalu, ani wreszcie zakres jego interesu nie jest taki, aby mu się maszyna opłaciła — rzemieślnik ten, połączywszy się w spółkę z kilkudziesięcioma towarzyszami, może na wszystkie te zadania śmiało i z widokami powodzenia się porwać, byle była w zarządzie spółki rzetelność, inteligencya i fachowa znajomość rzeczy.

Ustawa przemysłowa najwyraźniej zadania te przekazuje k o r p o r a c y o m i ich zwierzchnościom. Zakres tych przymusowych stowarzyszeń jest dwojaki: administracyjny, polegający na utrzymywaniu uporządkowanych i wymaganiom ustawy odpowiadających stosunków w rzemiośle, więc stosunku przedsiębiorcy do robotnika a przedewszystkiem do ucznia, i zadania ekonomiczne. Pierwsze zadania są dla korporacyi obowiązkowe, wprost przymusowe, bo spełnienia ich władza dopilnować i karami do niego przynaglać może — drugie są dobrowolne. Korporacya może zadania te podjąć lub nie. Nasze korporacye spełniają pierwsze, obowiązkowe zadania bardzo słabo — drugich nie spełniają wcale. Do tych drugich zaś należy właśnie cały dział kooperacyjny. Ustawa upoważnia korporacyę do inicyatywy w zakładaniu spółek wszelkiego rodzaju, kredytowych, magazynowych, surowcowych, produkcyjnych, handlowych etc. etc. Korporacyi wolno nawet część kapitału, jaki posiada, na to obrócić. Nie wolno jej tylko zmuszać swych członków, aby do takiej spółki należeli. A jednak nie robią korporacye nic w tym kierunku.

Wiadomo, że lichwa towarowa grasuje w sposób zatrważający wśród wszystkich rękodzieł, używających skóry jako materyału Szewc, rymarz, siodlarz, rękawicznik, zmuszony brakiem kapitału do zakupywania skóry w małych ilościach u małych handlarzy — za drogie pieniądze dostaje lichy towar. Powstawały więc towarzystwa handlu skór ale też rychło upadały — bo nie było w zarządzi kwalifikacyi do dobrego kierownictwa. Wiadomo, jakie wśród szewców spustoszenia czyni konkurencya obcego, taniego a lichego towaru. Ta konkurencya walczy przedewszystkiem maszynami i opartym na nich masowym wyrobem na eksport. Żaden szewc maszyn takich sam sobie nie sprawi, bo nie ma na to ani kapitału ani lokalu. Ale wspólna, na maszynowej robocie oparta pracownia szewska dozwoliłaby stowarzyszonym szewcom rzucić się także na wyrób masowy i robić na eksport. A wywóz pomimo wysokiego cła jest jeszcze zawsze otwarty i rentowny do krajów, w których chętnie wyższe ceny płacą za wyrób, nęcący zewnętrznym wyglądem, więc na wschód, do Rumunii i Bułgaryi i do Turcyi i nawet do „południowo rosyjskich gubernii“. Ale nasz szewc woli narzekać na Mödling — i upadać pod naciskiem jego współzawodnictwa, niż zerwać się do czynu i wyrabiać eksportowy towar o zmniejszonych przez użycie maszyny kosztach produkcyi, a więc do konkurencyi zdolniejszy.

Stolarstwo w naszym kraju rozwinęło się wcale poważnie. Mamy wybornych stolarzy we Lwowie i Krakowie – w Przemyślu i Stanisławowie i tylu innych miastach, stolarzy, technicznie i artystycznie stojących o całe niebo wyżej od tych, jacy byli przed ćwiercią wieku. Zawdzięcza się to w znacznej części działaniu Wydziału krajowego i Komisyi przemysłowej zapomocą stypendyów, wysyłania na naukę do wiedeńskiego muzeum przemysłowego i t. p. Ale wielkim brakiem tego rękodzieła u nas jest brak dość suchego materyału — i prawdę powiedziawszy drogość wyrobów. Najlepsza pod względem technicznym i artystycznym robota — na nic się nie przyda, gdy mebel przy każdej zmianie temperatury pęka i trzaska, aż się jego właściciel zaklnie, że już nigdy krajowego mebla nie kupi. Ale gdyby stolarze mieli wspólny skład drzewa i suszarnię — gdyby mieli wspólną halę warsztatową z maszynami i motorem i w hali tej mogli sobie pracę maszyn wynajmować do takich robót, które maszynowo dają się uskutecznić, a koszta tak umniejszają, że opłaci się przewóz obrobionego przez maszynę drzewa do pracowni stolarza, aby tam dokonać tej roboty, dla której ręka ludzka konieczna — to wyrób byłby tańszy, mebel by nie trzaskał, a możnaby także zorganizować wywóz na wschód.

Te dwa przykłady wystarczą na poparcie naszego twierdzenia o wielkiem znaczeniu dla rękodzielników kooperacyi w kierunku ekonomicznym, produkcyjnym, a nie w samym tylko, dotychczas praktykowanym kierunku kredytowym.

Zachodzą wszakże okoliczności, które tę sprawę w tej właśnie chwili czynią bardziej aktualną, niż była dytychczas.

Pierwszą z nich jest rozpoczęta przed kilku laty przez rząd na większą skalę akcya ku popieraniu rękodzieł — skupiona w tak zwanym *„Gewerbeförderungs-Dienst“* w ministerstwie handlu. Rząd przeznacza dość poważne kwoty na ten cel — a w miarę rosnących żądań przeznaczać będzie więcej. Z tych kwot r o z d a j e r z ą d m a s z y n y r o b o c z e i m o t o r y — a nawet zasila kredytem — ale pomoc daje nie jednostkom, lecz spółkom — a najchętniej spółkom, opartym o korporacye i przez nie zainicyowanym. Inne prowincye państwa już korzystają z tej pomocy — G a l i c y a n i e k o r z y s t a d o t ą d. A tu musimy przyznać, że dzieje się to nie z braku do-

brych chęci ze strony rządu — ale dla braku żądań z Galicyi. Tych żądań zaś nie ma, bo nie ma spółek, — spółek nie ma, bo korporacye nic nie robią — korporacye nic nie robią, bo?... bo są niedołężne; bo czekają aż im z nieba pieczone gołąbki same spadną; bo zasada przymusowości skupiła w korporacyach i mądrych i niemądrych — i rzetelnych i mniej dla siebie surowych — i trzeźwych a rządnych, gospodarnych i utracyuszów, hulaków i nicponiów — połączyła takich, co chcą robić, z takimi, dla których robotą jest wykrzykiwanie w śniadańkowych lokalach na wszystkich i na wszystko.

To jest powód, dla którego inne kraje korzystają z akcyi ministerstwa handlu, a Galicya nie korzysta. A wynik? Oczywiście rękodzielnicy tamtych krajów wzmacniają swoją siłę konkurencyjną, podczas gdy my tkwimy w dawnym szlendrianie, a tem samem naszą siłę konkurencyjną osłabiamy. Nieuniknienie więc w walce współzawodniczącej musimy być pokonani.

A drugą okolicznością, która zmusza do szybkiego dokonania zwrotu ku lepszemu — jest sprawa dostaw dla armii. Ruszyła się ona ostatniemi czasy. Zewsząd domagają się, by dostawy wszelkie dawano rękodzielnikom, a nie wielkim kapitalistycznym przedsiębiorcom. Jest nadzieja, że się to powiedzie — ale powiedzie się tam, gdzie będzie dostateczna organizacya spółkowa o korporacye oparta. I znowu mogą nas obcy ubiedz — jeżeli sami nie weźmiemy się ostro do dzieła.

Przed naszym rękodzielnikiem staje kwestya zupełnie jasno: albo stopniowo staczać się coraz niżej ku upadkowi, zamknąć warsztat, stracić dzisiejsze niezależne stanowiska i wejść w stosunek najemny, a więc zależny — albo zerwać się szybko do pracy nad organizacyą spółek dla zadań ekonomicznych i produkcyjnych. Niech korporacye łączą się zaraz w Związki, oparte na ostatnich nowelach przemysłowych — niech nie dopuszczają do tego, ażeby, jak się to obecnie dzieje we Lwowie, jedna, najmniej przemysłowa ale najbardziej za to przemyślna korporacya — szynkarska, swojem wzbranianiem się przeciwko Związkowi korporacyj, miała utrudniać przyjście Związku do skutku. Byłoby bardzo dziwnem, gdyby szynkarze mogli przemysłowcom przeszkodzić w utworzeniu Związku!

Zawieranie związków okręgowych, do jakich nowela przemysłowa daje możność, uważamy jako krok bardzo ważny w życiu naszych rzemiosł — i najusilniej do tego zachęcamy. Związki te wprowadzą pewną łączność pomiędzy korporacyami, ożywić mogą ich działalność, dadzą możność wspólnej, silniejszej reprezentacyi wspólnych interesów, ułatwią powstanie spółek kooperacyjnych, bez których rękodzieła nasze nie ostaną się w ekonomicznej walce.

Przez długi czas łudzono naszych rękodzielników, że ustawodawstwo będzie mogło stworzyć dla nich stan rzeczy, zbliżony do dawnych cechowych stosunków, nadać im stanowisko do pewnego stopnia monopoliczne, wykluczające konkurencyę. Cała czynność korporacyj i wytworzonych przez nie tu i ówdzie Izb rękodzielniczych, koncentrowała się w agitacyi za temi ustawodawczemi „reformami“, za powrotem do cechów — w petycyach, adresach, deputacyach, wiecach — w narzekaniu nu brak poparcia i opieki. W bardzo wielu szczegółach ustawodawstwo zbliżało się do tych żądań, poczyniło znaczne ustępstwa na rzecz dawnych cechowych tradycyj — a jednak nie przydało się to na wiele. To trudno: „zamarłych kształtów żaden cud — nie wróci do istnienia“ — ustawodawstwo 19-go wieku nie mogło cofnąć tego, co wiek ten zdziałał i powrócić całkowicie i konsekwentnie do tego, co było przed wiekiem. Więc te połowiczne „reformy“ ustawodawcze nie odniosły skutku — a rękodzielnik nauczył się wśród owej akcyi liczyć na wszystkie inne, tylko nie na siebie. A gdyby z tego straconego czasu i z tej na tak marne wyniki wydanej energii był rękodzielnik skorzystał, ażeby sam sobie pomagał zapomocą kooperatywnych spółek — dziś już stałby on znacznie silniej, oparty o zasadę ekonomicznej solidarności i łączenie słabych sił jednostkowych w zbiorową siłę, która przy rzetelnem a roztropnem kierownictwie przy wyrobionem poczuciu łączności i solidarności, przy tej pomocy publicznej, — jaka się znaleźć może i powinna dla tych, co od pomocy własnej zaczynają — może się stać prawdziwą potęgą.

Niech więc rękodzielnicy nasi rzucą system narzekań i myśl powrotu do stosunków, do których już dziś wrócić nie podobna — a natomiast niech się łączą w spółki surowcowe, maszynowe, magazynowe, produkcyjne, spółki dla wspólnego wykonywania dostaw i t. p. Moralnej pomocy w formie informacyj wszelkiego rodzaju, wzorowych statutów i regulaminów, współdziałania w zawiązywaniu spółek, opartych na ustawie z 9. kwietnia 1873 — mogą od Związku stowarżyszeń żądać i z pewnością je uzyskają. Materyalnej pomocy mogą śmiało oczekiwać od kraju, od Wydziału krajowego i Komisyi przemysłowej, od rządu wreszcie, który specyalnie dla rękodzieł utworzył wspomniany już departament w ministerstwie handlu i dał mu środki pieniężne do rozporządzenia. Ale temu, kto nie składa dowodu, że sam sobie pomagać chce, że sam dźwigać się pragnie i z siebie energię ku dźwiganiu temu dobywać — temu nikt pomagać nie zechce.

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych
za miesiąc czerwiec 1900.

Miejscowość i firma *)	Stan bierny							Kapitał obrotowy	Stan czynny			
	Udziały	fundusz rezerwowy	Wkładki	Pożyczki zaciągnięte	Saldo rachunku Banku kraj.	Saldo odsetek	Reszta pozycyi stanu biernego		Pożyczki udzielone	Koszta założenia ruchom. i admin.	Reszta pozycyi stanu czynnego	Gotówka
	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.
Biecz Tow. wzaj. kredytu	51896	1999	212055	11888	3112	4853	5733	291536	264685	2428	21253	3170
Bircza Tow. zal.	47096	16915	60735	118175	—	—	2727	245648	235933	9347	—	368
Błażowa Stow. z. „Pomoc“	5483	692	51280	—	—	1963	16322	75740	59436	576	13586	2142
Bobrka Tow zal.	20438	8107	34200	15200	2943	-	2303	83191	72759	4417	1642	4373
Bochnia Tow. zal.	46321	7652	102056	6532	—	4705	2322	169588	156989	3189	8662	748
Bołszowce Bank zal.	44087	10594	60202	31010	—	2905	249	150047	138443	1220	8991	493
Bołszowce Kasa zal. „Nadz.“	38073	9057	66363	1000	—	3581	312	118386	110950	482	6281	677
Borszczów Pow. K. zal. i oszcz.	27577	3950	26012	37304	3009	33205	1091	102268	96194	2630	504	2940
Brzesko Tow. zal.	118567	51649	427100	—	—	15273	72219	684808	547766	4573	127502	14967
Brzostek Tow. zal.	16497	3192	61089	10597	—	2192	—	93567	90441	1816	260	—
Chodorów Tow. zal.	7773	1461	18415	7500	—	1121	154	36424	32430	1325	—	2669
Czerniowce Bk. pol. T. z.	5413	320	14878	—	—	804	5	21420	18020	1483	—	1917
Czortków Bank zal.	76447	13989	358858	—	—	11932	2741	463987	394411	4668	52901	12007
Dąbrowa Tow. zal.	165894	78849	659751	—	—	29272	56175	989941	829597	7911	34562	17861
Dębica Tow. wzaj. kredytu	118535	31479	598700	10070	5329	19645	3889	786647	726067	9052	31023	20505
Dobczyce St. poż. i oszcz. „Wz. p.“	15776	4051	31800	26200	—	—	—	77827	70255	1965	4668	939
Dobromil Tow. zal.	67992	16236	107020	19200	1747	7751	1240	221186	199020	16088	412	5666
Drohobycz T. zal.	107848	37735	585185	—	—	16390	3119	750277	629339	6992	104456	9490
Dubiecko Tow. zal.	35143	8637	75477	44628	—	6181	2141	172207	157358	2077	10491	2281
Dukla Tow. zalicz.	61723	11318	211564	41635	3981	6872	1072	340165	309812	5101	23608	1644
Dynów Tow. zal.	33822	7563	195911	8050	—	6859	3431	255736	222583	3975	26622	3096
Frysztak Tow. zal.	2190	244	16868	—	—	1474	6662	27378	23317	793	1080	2188
Gliniany Tow. zal.	91012	42827	311684	64194	3340	10890	—	523947	472133	6387	42597	2830
Głogów Pow. T. zal.	89204	37408	612836	31500	—	20390	752	792090	749033	5791	26920	10346
Gorlice Tow. zal.	191966	95734	778521	598359	—	31312	81072	1776964	1620044	11783	138490	6647
Grybów Tow. zal.	74463	33984	535529	17000	—	—	14000	674976	738749	2716	32096	1415
Jasło Tow. zalicz.	130886	72305	870246	81406	—	18062	150254	1323159	1010579	82184	216888	13508
Jordanów St. poż. „Praca i oszcz.“	48805	23472	226547	—	—	9961	2111	310896	229817	2129	76597	2353
Kałusz Tow. zal.	46341	17471	127352	6600	—	1130	6782	205676	163828	6240	31095	4513
Kalwarya zebrz. T. oszcz. i poż.	33245	3100	183276	2700	—	12535	3860	262996	248899	2438	4029	7630
Kolbuszowa T. z. „Szcz. Boże“	60554	30727	250845	—	—	6547	12305	360979	277944	2163	66530	13342
Kraków Bank chrześcijański	16294	1904	47313	9010	—	2552	—	77412	74698	1995	106	613
Kraków Tow. kred. ręk. i przem.	115912	39366	764505	153695	—	41980	5268	1120726	992701	10472	116516	1037
Kraków Tow. zal.	215274	49929	747691	289126	—	45231	10768	1358019	1197706	77260	20685	62368
Krynica St. p. i osz. „Wz. pomoc“	35335	7877	144388	26911	—	2149	—	216660	200746	2715	12558	641
Kulików Kasa zal. „Nadzieja“	23359	6701	28950	43800	571	—	2574	105955	97155	3808	3629	1343
Kuty Mieszcz. Kasa zal. i oszcz.	11522	1946	30986	13887	—	1801	319	60462	56515	2061	275	1611
Limnowa T. z. i ochr. włas. ziem.	153665	68774	217779	266704	3812	10206	6872	727712	68270	16614	24908	4120
Lisko Tow. zalicz.	121326	40889	751532	168904	2535	25603	6564	1117354	1063613	8520	42149	3032
Lubaczów Tow. kred. miejskie	157135	25086	122200	4730	—	—	2767	311918	298846	4078	4952	4042
Lubaczów St. zal.	39639	7594	124553	35834	—	2151	725	210496	200227	2764	6316	1189
Lwów Bank dla ubezp. i przem.	72729	5158	24141	223990	—	8401	14169	348588	305496	29993	4537	8562
„ Lwowsk. T. zalicz.	39010	3174	15906	81160	—	2878	—	142128	132520	4424	2378	2806
„ T. eskont. i zal	53042	13934	25615	37744	—	5411	12420	148167	117462	3063	22110	5532
„ Pow. Tow. zal.	31959	9657	150771	13000	—	—	—	205386	176711	1870	19655	7150
„ T. z. urz. i sł. g. dr. żel.	48629	14232	29476	253070	—	10410	2915	358731	352198	2678	3336	519
„ T. zal. urzęd. poczt.	84527	11081	50631	188200	—	9089	642	344170	334944	4268	3529	1430
Maków St. poż. „Wzaj. pom.“	135186	52671	385167	—	—	16540	821	590385	366751	5124	212169	6341
Mielec Tow. zal.	36318	6844	289317	—	2409	5758	7638	348283	328236	1776	9887	8384
Mikołajów Kasa zal. „Nadzieja“	8868	2619	3097	18240	—	—	676	33560	30356	579	1779	847

*) Tylko wykazy nadesłane przed 10. każdego miesiąca znajdą w tabeli pomieszczenie.

Miejscowość i firma	Stan bierny							Kapitał obrotowy	Stan czynny			
	Udziały	fundusz rezerwowy	Wkładki	Pożyczki zaciągnięte	Saldo rachunku Banku kraj.	Saldo odsetek	Reszta pozycyi stanu biernego		Pożyczki udzielone	Koszta założenia ruchom. i admin.	Reszta pozycyi stanu czynnego	Gotówka
	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.	kor.
Mikulińce Tow. zal.	2862	1146	7220	6130	—	491	—	17849	17209	10	211	418
Nadwórna Kasa zal.	68714	7736	163597	56831	1975	985	36	299873	276664	3188	18408	1813
Nisko Pow. Kasa zal. i oszcz.	11481	2385	28474	7000	—	1423	499	51262	45606	2717	697	2242
Obertyn Kasa zal. i oszczędn.	14487	4719	39135	14280	—	2902	774	76277	72826	1316	879	1277
Oświęcim Tow. oszczęd. i poż.	229219	76582	886901	—	—	44021	—	1236722	1122163	58368	47380	8811
Pilzno Stow. oszczęd. i poż	30044	17405	291964	30796	—	5062	4347	379619	356681	—	19346	3591
Podgórze St. p. i o. „Wz. p.“	141251	51990	710093	157328	15606	4325	876	1081469	1040834	7017	8568	25050
Podhajce Tow. zal.	48666	6695	123368	30217	2678	7274	299	219197	208234	2490	4809	3664
Przemyśl K. zal. rzem. i rol.	236596	137860	656542	110418	—	35651	99608	1276675	1081162	11265	181941	2307
Przemyśl T. z. rolne	205594	77426	474171	678685	9319	23995	132308	1601497	1328183	19858	239678	13779
Radomyśl Stow. oszcz. i poż.	17054	8795	95236	11600	—	2264	188	135137	113404	1855	16166	3713
Radymno Kasa zal.	39589	6818	58167	40070	—	4488	4346	153479	141466	2044	2277	7692
Rohatyn Tow. zal.	35735	19880	107574	—	—	7508	6541	177238	151349	2426	18951	4512
Rozdół Tow. zal.	8793	2684	15991	23500	—	—	32	50999	48758	1623	283	336
Rudnik Kasa zal. i o.	35253	4368	192743	—	—	9104	1327	242795	230746	1144	10567	337
Rymanów Tow. zal.	49060	32314	352575	9241	—	6658	273	451022	351546	3154	87183	9139
Sąd. Wisznia K. z. „Nadzieja“	39794	10401	33781	56336	—	3349	33	143695	137634	2025	2269	1767
Sambor K. z. rękodz. i roln.	30658	10364	149987	48971	—	3231	360	243571	172078	1976	64378	5210
Skałat Tow. zal. i kredytowe	99099	41130	126579	192916	—	9655	4865	474245	423511	602	45647	4486
Skawina Stow. poż. i oszczęd.	25078	5252	80264	20099	—	4100	1196	136889	134951	939	260	738
Sokal Tow. zalicz.	43145	36238	327379	18027	—	8946	58	443792	333949	13344	80134	6345
Stanisławów Bank mieszcz.	205977	62928	681442	242942	—	19025	5169	1217483	1057546	10417	125170	24350
Strusów Kasa oszcz. i poż.	36971	6014	82931	26602	—	4531	221	157271	150309	3709	2784	470
Stryj Tow. zalicz.	93879	25852	208432	4200	2234	12651	15852	363100	305731	13295	39714	4359
Szczerzec T. K. zal.	24672	4457	58225	20205	—	—	125	107684	98309	969	7636	770
Tuchów Kasa zal. i oszczędn.	9817	610	74959	—	—	2184	—	87570	84023	761	8	2778
Turka Pow. T. zal.	42038	5234	193736	22780	—	9237	780	273805	258195	4592	7552	3466
Ulanów Tow. zal.	11598	2501	21143	20785	—	1753	7	57787	54354	712	2033	688
Ustrzyki dolne Tow. zalicz.	21441	4598	57047	39740	—	3145	841	126802	120397	1938	3219	1248
Zakopane Tow. zal.	25475	7599	301898	—	—	7182	—	342154	305507	857	28728	7061
Zaleszczyki T. kr. „Wz. pom.“	13016	1820	21272	11300	—	1580	—	48989	41372	1909	2479	3229
Złoczów Tow. zal.	149466	58352	478903	—	—	21865	18815	727401	634387	6184	81120	5710
Żółkiew Kasa zal. i oszczędn.	50720	43734	28356	139511	4699	—	2191	269193	201350	10350	52629	4864

Rozmaitości.

— **Kooperacya w Anglii.** Tegoroczny kongres angielskiej kooperacyi odbył się w miesiącu czerwcu w Cardiff. Z rocznego sprawozdania o ruchu kooperacyjnym angielskim wyjmujemy następujące ważniejsze cyfry za dwa ostatnie lata:

	r. 1898:	r. 1899:
Ilość stowarzyszeń	1.640	1.651
Nadesłało wykazy	1.603	1.613
Ilość członków	1,646.078	1,729.976
	w funtach szterl.:	
Udziały	19,759.039	21,381.527
Sprzedaż towarów	65,460.871	69,835.000
Zarobek	7,165.753	7,823.272
Inwestow. kapitał	11,681.296	13,469.339

Wzrosła zatem liczba członków o 83.902 — udziały o 1,622.488 fszt. — sprzedaż towarów o 4,374.129 fszt. — zarobek o 657.519 fszt. — inwestowany kapitał o 1,788.043 fszt. — Wszakże prawie cały ten wzrost idzie na karb stowarzyszeń spożywczych, które w angielskiej kooperacyi pierwszorzędne zajmują stanowisko. Ilość tych stowarzyszeń prawie wcale nie wzrasta, natomiast przybywa bardzo wielu nowych członków. za czem też idzie wielki wzrost obrotów. Jest niezaprzeczona tendencya ku coraz większemu wzrostowi wielkich przedsiębiorstw. Zamiast tworzenia nowych stowarzyszeń spożywczych, mnoży się ilość filii wielkich towarzystw. W ostatnim roku powstało 212 filii, założonych przez 141 towarzystw. Słabszy jest rozwój stowarzyszeń produkcyj-

nych — liczba ich wzosła z 147 w r. 1898 na 153 w r. 1899, — liczba członków z 31.830 na 32987, — udziały z 788.456 fszt. na 824.709 — obrót jednak spadł z 2,901.680 fszt. na 2,725.935 — mimo to jednak ogólny zarobek wzrósł z 166.268 fszt. na 178.871. Stowarzyszenia produkcyjne czynne są w przemysłach; bawełnianym, jedwabnym, lnianym, wełnianym, szewskim, metalowym, drewnym, budowlanym i t. p. Istnieją także rolnicze spółki produktywne, czyniące jednak mały postęp. Jest ich 75 — mają 6.203 akrów uprawnej ziemi i kapitał 101.861 fszt. Silniejszy jest wzrost kooperacyi rolniczej w Irlandyi. Charakterystyszną cechą angielskiej kooperacyi jest niesłychanie mały ruch stowarzyszeń kredytowych — jest ich na całe zjednoczone królestwo W. Brytanii 59 — liczących 2.586 członków i 7.355 fszt. kapitału.

— **Rada miasta Lwowa** na posiedzeniach d. 19-go i 20-go b. m. odbytych, uchwaliła statut kasy oszczędności miasta Lwowa i zasadnicze postanowienia dla oddziału zastawniczego, który przy tejże kasie ma być utworzony.

Kasa oszczędności opiera się na gwarancyi gminy za wkładki. Prócz tej gwarancyi pokrywa gmina wszystkie wydatki, z pierwszem urządzeniem kasy połączone, które potem z zysków kasy gminie zwrócone być mają. Celem kasy oszczędności jest według statutu „nastręczyć mniej zamożnym warstwom społeczeństwa sposobność do bezpiecznego przechowywania i umieszczania na procenty, zatem do ciągłego pomnażania uzbieranych funduszów, a tym sposobem zachęcać do pracowitości i oszczędności“. Wkładka najmniejsza w kasie ma wynosić 1 koronę — najwyższa, przez jedną stronę złożona, 400 kor.

Fundusze wkładkowe mogą być lokowane: 1) w zaliczkach na papiery, pupilarne bezpieczeństwo dające, tudzież na monety złote i srebrne — do $^3/_4$ wartości — 2) w eskoncie weksli, przez cenzorów za dobre uznanych — 3) w pożyczkach na realności miejskie i na dobra ziemskie do wysokoćci 50% wartości — 4) na zakupno papierów pupilarnych — 5) na udzielanie pożyczek zakładowi zastawniczemu, z kasą połączonemu — 6) na eskontowanie własnych książeczek tudzież kuponów i wylosowanych efektów — 7) na pożyczki gminom, powiatom lub krajom — 8) na zakupno realności wszakże tylko dla zabezpieczenia własnej wierzytelności. Może też kasa otwierać rachunki bieżące, pokryte papierami pupilarnemi albo gotówką.

Zarząd kasy sprawuje: Wydział wybrany przez Radę miejską, złożoną z 12 członków, tudzież z prezydenta i obu wiceprezydentów miasta — i dyrekcya złożona z 3 członków, z których jednego tylko przewodniczącego Dyrekcyi wybiera Wydział ze swego grona i Radzie mieskiej do zatwierdzenia przedstawia — dwóch zaś stałych i płatnych dyrektorów, mianuje Rada miejska na przedstawienie Wydziału.

Z kasą będzie połączony oddział zastawniczy. Opiera on się o subwencyę gminy w kwocie 200.000 koron, której procent ma służyć na częściowe pokrycie kosztów administracyi. Oddziałem tym zarządza Wydział i Dyrekcya kasy oszczędności — przez osobnych urzędników. Pożyczki będą dawane nietylko na zastaw kosztowności — ale i na wszelkie inne ruchomości, z wyjątkiem przedmiotów, łatwo ulegających zepsuciu, takich, które dla zbyt wielkiej objętości nie mogą być przyjęte w przechowanie, zapisów dłużnych prywatnych i publicznych i t. p. Pożyczka może być udzielona do połowy wartości. Jako najniższą kwotę pożyczki przyjęła 2 korony — najwyższą zaś 200 koron, temsamem stwierdzając, że oddział zastawniczy jest przeznaczony dla ubogich warstw ludności.

Ruch stowarzyszeń.

Posiedzenie Wydziału Związku odbyło się dnia 16. lipca 1900 r. pod przewodnictwem Prezesa Wojciecha Biechońskiego.

Obecni członkowie Wydziału: Dr. Głąbiński Stanisław, dr. Jabłoński Jacek, dr. Lechowski Wiktor, ks. Reszetyłowicz Filemon, Romanowicz Tadeusz, Sękowski Stefan, dr. Steczkowski Jan, Szczepański Piotr, Terenkoczy Władysław i Żardecki Bolesław.

Ze strony biura sekretarz Ulmer Narcyz i lustrator Domagalki Ignacy.

1. Protokoły z 28., 29. i 30. marca b. r. zatwierdzono.

2. Obszerną dyskusyę wywołała sprawa jednego ze stowarzyszeń związkowych, które niechętnie przyjęło lustracyę i jej wyniki. Stanowczą uchwałę odroczono do sprawozdania z odbywającej się ponownie lustracyi.

3. P. Terenkoczy zdaje sprawę o czynnościach komitetu, organizującego Bank związkowy. Po dłuższej dyskusyi przyjęto sprawozdanie do wiadomości, a wnioski poczynione przekazano komitetowi założycieli Banku.

4. Do zarządu funduszu zaopatrzenia funkcyonaryustow. zar. i gosp. wybrano na rok jeden p. dra Wiktora Lechowskiego.

5. P. Domagalski zdaje sprawę z czynności swoich w Towarz. wzaj. kred. w Zakliczynie. Gdy lustracye dokonane 7 razy w latach 1898—1900 żadnego nie odniosły skutku, uchwalono jednogłośnie wykluczyć Tow. wzaj. kred. w Zakliczynie ze Związku.

6. Uchwalono obniżyć Towarzystwu handlowemu w Birczy wkładkę roczną na K. 12·50.

7. Przyjęto do wiadomości wynajęcie lokalu za 130 Kor. miesięcznie za 30-dniowem wzajemnem wypowiedzeniem Spółce kredytowej budowniczych we Lwowie z prawem używania sali obrad za dodatkowem czynszem 35 Kor. miesięcznie, — to ostatnie jednak tylko do końca września b. .r

8. Na wniosek sekretarza uchwalono na teraz nie obsadzać posady referenta w biurze Związku, a natomiast przyjąć praktykanta z płacą 72 Kor. miesięcznie.

9. W końcu złożył lustrator, a następnie sekretarz szczegółowe sprawozdanie z dokonanych w ostatnim okresie lustracyj, nad którémi przeprowadzono dyskusyę a sprawozdanie przyjęto do wiadomości.

Konkursa:

Towarzystwo zaliczkowe w Kołomyi rozpisuje konkurs na posady:

Kierownika biura z płacą 2.400 Kor. rocznie.
Likwidatora „ 1.800 „ „
Kasyera „ 1.440 „ „

Pierwszeństwo przed innymi mają urzędnicy Towarzystw związkowych, w miarę odbytej praktyki.

Wsrunki: Kaucya służbowa w wysokości rocznej płacy, egzamin z rachunkowości, nieprzekroczony 40 rok życia i obywatelstwo państwowe.

Podania wnosić należy do Rady Nadzorczej Towarzystwa zaliczkowego w Kołomyi najdalej do 10. sierpnia 1900 r.

Wydział Związku zawiadamia pp. Urzędników stowarzyszeń związkowych, że w stowarzyszeniach tych jest do obsadzenia (oprócz powyższych) kilka posad z płacą roczną od 1.000 do 2.400 Kor. — Zgłaszać się należy do Prezydyum Związku, za pośrednictwem swojej przełożonej Dyrekcyi.

W Towarzystwie zaliczkowem w Cieszanowie popełnioną została defraudacya przez b. dyrektora Michała Gilewicza, który umknął. Wedle doniesień komisyi kontrolującej, która przy współudziale delegowanego przez Związek urzędnika p. Leonarda Malewskiego od miesiąca już bada szczegółowo rachunki, szkoda wyrządzona dochodzi do 10.000 Kor., która znajdzie częściowe pokrycie w kaucyi służbowej (3.000 Kor.) i majątku nieruchomym Gilewicza. — Dokładnej cyfry dotąd oznaczyć nie można. — W pierwszych dniach lipca odbylo się przy współudziale sekretarza Związku p. Ulmera posiedzenie Rady nadzerczej, która poczyniła odpowiednie zarządzenia. — Fundusz rezerwowy wynosi 12.000 Kor. B. dyrektor Gilewicz jest emerytowanym kierownikiem szkoly, a od 28 lat dyrektorem Towarzystwa i liczy około 70 lat wieku.

Bilansy stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za rok 1899.

87. Andrychów. Stowarzyszenic oszczędności i pożyczek. *a) Rachunek zysków i strat.* Przychód: odsetki zaległe 2.296·20, odsetki pobrane 3.233·90, czysty zysk z r. 1898 903·66; razem 6.433·76. Rozchód: Rachunek bieżący, remuneracye 300·—, odsetki naprzód pobr. 1.315·68, administracya 1.631.94½, koszta założenia i ruchomości 73·—, fundusz możliwych strat 250·—, czysty zysk z roku 1899 2.863·13½; razem 6.433·76. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 147.290·53, odsetki zaległe 2.296·20, koszta założenia i ruchomości 656·87, koszta prawne i zwrot. 548.85, lokacye 138·37, gotówka 1.275·04, papiery wartośc. 8.975·05; razem 161.180·91 Stan bierny: fundusz zapasowy 9.898·—, udziały członków 27.092·09, wkładki oszczędności 113.264·16, rachunek bieżący, remuneracye 777·15½, odsetki pobrane 1.315·68, fundusz możliwych strat 5.970·69, czysty zysk z r. 1899 2.863·13½; razem 161.180·91. Liczba członków 758. Ogólny obrót kasowy 441,505·02.

88. Borszczów. Powiatowa Kasa zaliczkowa. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rach. odsetek 2.013·05. Rozchód: z rach. kosztów urządzenia i ruchomości 36·45, koszta administracyi 1.082·83, do rach. bilansu: saldo na 1900 r. zysk 893·77; razem 2.013·05. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 46.237·72, odsetki naprzód zapłacone 137·65, koszta ruchomości 329·—, koszta administracyi 333·—, zaliczki procesowe 259·25½, z rach. kasy 227·14½; razem 47.523·77, Stan bierny: udziały 14.190·56, fundusz rezerwowy 1.735·97, wkładki na rach. bieżący 10.212, długi zaciągnięte 18.400·41, odsetki naprzód pobrane 343·67, rezerwy podatkowe 14·24, z rach. Banku kraj. 1.733·08, z rach. strat . zysków 893·77; razem 47.523·77. Liczba członków 548. Ogólny obrót kasowy 566.556·51½.

99. Cieszanów. Towarzystwo zaliczkowe. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rachunku odsetek 3.034·68½. Rozchód: koszta urządzenia i ruchomości 29·93, koszta administracyi 2.239·32½, do rk. bilansu: czysty zysk 705·40; razem 3.034·65½. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 72.460·91, odsetki naprzód pobrane 155·17, odsetki zaległe (zwłoki) 8.133·05½, koszta administracyi 50·—, koszta założ. i ruchomoćci 568·84, koszta lokacyi 190·50, zaliczki proces. 2.898·22, koszta nieruchomości 4.545·36, z rachunku kasy 1.786·50½; razem 90.788·56. Stan bierny: udziały 13.763·74, fundusz rezerwowy 5.895·89, wkładki na rach. bież. 51.862·29, długi zaciągnięte 17.100·—, odsetki naprzód pobrane 196·33, zysk z r. 1899 705·40, z rach. Banku krajowego 997·10, fundusz strat 207·81; razem 90.788·56. Liczba członków 1.421. Ogólny obrót kasowy 273.293·87½.

90. Lwów. Pierwsza Związkowa Drukarnia. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rach. wykonanych robót 53·407·38. Rozchód: z rach. papieru 9.007·16, z rach. farby i masy 473·14, z rach. procentów 1.483 31, koszts produkcyi i administracyi 34.208·56, inwentarz (zużycie za r. 1899) 2.568·73, budowa własnego domu (amortyzacya) 537·14, do rachunku bilansu: czysty zysk za r. 1899 5.129·34; razem 53.407·38. *b) Bilans.* Stan czynny: z rach. kasy: gotówka 1.844·34, z rachunku obrotów: kaucya 200·—, inwentarz 36.769 98, z rach. wykon. robót, debitorowie (po wyłączeniu wątpliwych) 24.385·43, nakłady książek szkolnych 2.268·—, papier (zapas) 1.706·90, farba i masa (zapas)504·77, procenta należne i naprzód zapł. 399·17, budowa własnego domu (wartość) 53.176·89, udział w innych towarzystwach 1·050; razem 122.305·48. Stan bierny: udziały 60.133·51, fundusz rezerwowy 3.141·13, kredytorowie: pożyczki 27.206·62, materyały (papier) 2.887 85, poż. hipot. 23.807·03, z rach. strat i zysków (zysk za rok 1899) 5 129·34; razem 122.305·48. Liczba członków 37. Ogólny obrót kasowy 148 447·87.

91. Nisko. Pow. Kasa zaliczkowa i oszczędności *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rach. odsetek 553 94. Rozchód: z rach. odsetek 27·98, koszta urządzenia i ruch. 286·16, do rach. bilansu: saldo na 1900 rok 239·80; razem 553·94. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 18.453·12, odsetkinaprzód zapłacone 9·—, koszta ruchomości 251·86, z rach. lokacyi 1.106 57, z rach. kasy 795·10; razem 20.615·65. Stan bierny: udziały 5.391·25, fundusz rezerwowy 1.122·57, wkładki na rach. bież. 12.870·89, długi zaciągnięte 800·—, odsetki naprzód pobrane 181·14, zaliczki proces. 10·—, z rachunku strat i zysków 239·80; razem 20.615·65. Liczba członków 237 Ogólny obrót kasowy 33.877 73.

92. Przemyśl. Kasa zaliczkowa rzemieślników i rolników. *a) Ra chunek strat i zysków.* Przychód: z rach. odsetek 16.708·48. Rozchód: koszta admin. 11.332·56, do rachunku bilansu: saldo na r. 1900 5.375·92; razem 16.708·48. *b) Bilans.* Stan czynny: z rach pożyczek 511.395.—, odsetki naprzód zapłacone 282 69, koszta ruchomości 1.683·63, fundusz inwalidów 37.553·48, zakupno efektów 32 986·50, zaliczki procesowe 3.446·90, zaliczki notar. 83·—, różne 1.436·74, kasa 17.370·41; razem 606.238·15. Stan bierny: udziały 116.804·42, wkładki na rachunek bież. 328.663·36, długi zaciągnięte 49.498·—, odsetki naprzód pobrane 2.702·14, fundusz rezerw, 21.989·81, fundusz inwalidów i wdów 46.049·31, fundusz emeryt. 2.168·69, z rach. depozytu 32.986 50, z funduszu strat i zysków 5.375·92; razem 606.238 15. Liczba członków 2.565. Ogólny obrót kas. 2,918.246·12.

93. Sądowa Wisznia. Kasa zaliczkowa „Nadzieja" *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rach. odsetek 3.301·76. Rozchód: z rach. kosztów urządzenia i ruchomości 50·—, koszta administr. i podatków 1.570·35, do rachunku bilansu: saldo na 1900 r. 1.681·41; razem 3.301·76. *b) Bilans.* Stan czynny: z rach. pożyczek 63 876 58, odsetki naprzód zapłacone 196·28, z rach. kosztów administracyi 200·—, zaliczki procesowe 356·25, lokacye 804·24, z rach. kasy 1.534·30; razem 66.967·65. Stan bierny: udziały 18.979·09, fundusz rezerwowy 4.576·05, wkładki na rachunek bież. 13.551·86, długi zaciągnięte 27.588·—, odsetki naprzód pobrane 363·51, depozyta 227·73. z rach. strat i zysków 1.681·41; razem 66.967·65. Liczba członków 1.285. Ogólny obrót kasowy 449.319 92.

94. Złoczów. Kasa zaliczkowa. *a) Rachunek strat i zysków.* Przychód: z rachunku odsetek 3.249·99. zaliczki procesowe 92·91, zysk za r. 1898 4·68; razem 3.347 58. Rozchód: z rach. kosztów urządzenia i ruch. 32 53, z rach. kosztów administracyi i podatków 2 567·80, do rachunku bilansu: saldo na rok 1900 747·25; razem 3.347·58. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 84.164·36, odsetki 2·516·36, koszta ruchom. 292·77, administracya 174·91, zaliczki procesowe 1.138·87, lokacye 40·—, kasa 7.658·78; razem 95.986·05. Stan bierny: udziały 15.255·61, fundusz rezerwowy 6.344·05, wkładki pożyczkowe 51.172·46, długi zaciągnięte 21.400·—, odsetki 1.066·33, zaliczki procesowe —·35, straty i zyski 747·25; razem 95.986·05. Liczba członków 1.706. Ogólny obrót kasowy 595.159·99.

Pierwsze

WALNE ZEBRANIE

członków „Stowarz. oszczędności i pożyczek w Niepołomicach z poręką nieograniczona"

odbędzie się

dnia 29. lipca 1900 o godz. 4. po południu

w sali Urzędu gminnego w Niepołomicach.

Porządek dzienny:

1. Sprawozdanie Dyrekcyi z dotychczasowych czynności i obrotu kasowego.
2. Wybór Komisyi rewizyjnej.
3. Wybór trzech zastępców Dyrektorów.
4. Wybór dwóch zastępców członków Rady zaw.

W Niepołomicach 20. lipca 1900.

Prezes: *Władysław Wimmer.*

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, ul. Lindego l. 4.